

کتابِ مسطور

دفتر اول:

پیشنهاداتی در اصول و قواعد خط شکسته
با محوریت سطر نویسی

محرم
میرزا
شیرین

www.ketab.ir

تابستان
۱۴۰۰

www.ketab.ir

سرشناسه: سلطانی، محمد، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور: مسطور / نگارنده: میرسلطانی
مشخصات نشر: قم: طلیعه سبز، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص.: مصور/رنگی.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۵۶-۳۹-۰
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: خط شکسته - راهنمای آموزشی
رده بندی کنگره: NK۳۶۳۹
رده بندی دیویی: ۷۴۵/۶۱۹۹
شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۴۴۰۳۵
وضعیت رکورد: فیبا

طلیعه سبز

مسطور (دفتر اول)

(پیشنهادهای در اصول و قواعد خط شکسته
با محوریت سطرنویسی)

خط میثم سلطانی

مدیر هنری: امید محکمی

طراح گرافیک: آزاده جزنی (کارگاه هنر ماه نو)

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: بوستان کتاب
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / چاپ اول / تابستان ۱۴۰۰

۸۰۱-۰۰۰

آنچه ذیل عنوان «شکسته نستعلیق» توسط مرتضی قلی خان شاملو (ف. ۱۱۰۰ق.)، به قولی، ابداع شد و به شفاعت بزرگانی چونان میرزا محمدشفیع حسینی (ف. ۱۱۸۱ق.) نضج پیدا کرد؛ به یمن نبوغ «مهران زاده‌ای» درویش به استقلال نام «شکسته» مزین شد و بر صدر نشست. خلاقیت عبدالمجید طالقانی فرازی در «شکسته» رقم زد که به رغم تخلصش در شعر، «خوش» نماند و تاریخ ساز شد؛ هم او را در جوانی جاودان کرد و هم عیار عیان هزاران خوشنویس پس خود شد. سیر تاریخی این خط از آن عنوان عاریتی تا این نام مستقل در تذکره‌ها محفوظ است. «شکسته» در دوران قاجار قوام می‌یابد و غوغا می‌کند خاصه با نوآوری‌های میرزاغلامرضای بی نظیر. بسیاری از آقاسیدعلی اکبرگلستانه سر حال می‌آید و قالب سطرنویسی تثبیت می‌شود. مقطع زمانی فوت درویش عبدالمجید طالقانی تا فوت آقاسیدعلی اکبرگلستانه، کمی بیش از یک قرن، بزرگانی در مقام حافظان خوش نام، چراغ راه این آیین را روشن نگاه داشتند تا فرصت شریف هنرهمچنان در اختیار نسل‌های پسین باقی بماند. نگارنده خود را مرهونشان می‌داند و احترامی عمیق برای نقش سازنده‌شان قائل است. حضيض و احتضار خط شکسته بعد از فوت آقاسیدعلی اکبرگلستانه اکنون طبیعی و محتمل می‌نماید که می‌دانیم پس هر فراز، فرودی چشم به راه است. اندک حاملان گمنام در خط شکسته این دوران، می‌رفتند تا آخرین میخ‌های تابوت خط شکسته را بکوبند. دیگر نه تنها از قله‌های مؤلف سراغی نمی‌یابیم که در کوهپایه هم برهوت آبادانی است.

با تأسیس انجمن خوشنویسان ایران در میانه دهه چهل خورشیدی و با شکوفایی کلاس‌های انجمن خوشنویسان در دهه پنجاه و شصت و همزمان با چاپ کتاب‌هایی از آثار و قطعات خوشنویسی قدما، امکان منحصر به فردی ایجاد شد تا برای شیفتگان خوشنویسی، مشق نظری و عملی مدام میسر شود. برکات این انبوه مشتاق در معدود افراد مستعد هنر در

دهه هشتاد خورشیدی جلوه‌گر شد. به راستی نگارنده حیران است که بسیاری از جوانان خوش ذوق در قری که شتاب از مشخصه‌های آن است، شیفته سنتی هنری (یا هنری سنتی) گشته‌اند که شرط اول قدمش گوشه نشینی‌های ممتد و مشق حوصله سوز است؛ و آقای میثم سلطانی - که در دهه سوم زندگی درجه استادی از انجمن دریافت کردند - از جمله این معدودان مستعد هستند که با تلاشی تحسین برانگیز این شیفتگی را به شیوه حیات اجتماعی و دغدغه فرهنگی‌شان پیوند زدند. از همین روست که در شهر محل سکونت ایشان، قم، که ساها تفوق و اقبال نسبت به دو خط با کاربردهایی غالباً مذهبی - یعنی نسخ و ثلث - بوده است اکنون از متأثریشان می‌بینیم بسیاری که خط شکسته پیشه کرده‌اند و از شاگردان ایشان و جوانان هنر هستند.

نگارنده خود از دلبستانان سطرنویسی بوده و سالهاست جست‌وجوگرین عرصه است. سه کتاب از مجموعه کتاب‌هایم مختص سطرنویسی است. با سهل و سخت‌هایم آشنایم. می‌دانم توسن بی‌قراری است و به غفلتی زمینت می‌زند. و اما هنوز لحظه‌ای از لذت «سطر» کاسته که نه بل شیداترم.

اولین کتاب آقای سلطانی مجموعه سطرنویسی‌های ایشان است و طبعاً چونان تمامی اولین بارها آزمون دشواری است. چاپ مجموعه آثار در صورت مداومت، مجال نقد نظرها و داوری‌هاست که چه به تأیید و چه به انکار، هردو راهگشاست. سند مکتوبی ست از اعتماد به نفس هنرمند در مقطعی خاص از کارنامه هنری‌اش. اعتمادی که در سایه سار خلاقیت و تلاش بالیده ترمی شود و یا در سکون تعصب و بی‌حرکتی ذهن فقط فربه ترمی شود که اگر چنین شود تنها درفش دلسوزانه نقد نجات بخش خواهد بود؛ اگر زمان، مراعات هوش هنرمند کند. امیدوارم - بسیار - که پس سال‌ها، تجربه شیرین چاپ اولین کتاب برای استاد سلطانی همچنان شیرین و اثر بخش باقی بماند. ایدون باد.